

Zadeva C-82/21

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

9. februar 2021

Predložitveno sodišče:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (okrajno
sodišče za Varšavo – Śródmieście v Varšavi (Poljska))

Datum predložitvene odločbe:

13. oktober 2020

Tožeci stranki:

BS

ŁS

Tožena stranka:

M

Predmet postopka pred nacionalnim sodiščem

Zahtevk za plačilo določenega denarnega zneska zaradi plačil brez pravnega temelja, povezanih z odplačevanjem obrokov glavnice in obresti na podlagi hipotekarne kreditne pogodbe, ki vsebuje nepoštene pogodbene pogoje

Predmet in pravna podlaga vprašanja za predhodno odločanje

Razlaga prava Unije, zlasti člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS, pa tudi načela enakovrednosti, učinkovitosti in pravne varnosti; člen 267 PDEU

Vprašanje za predhodno odločanje

Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah ter načela enakovrednosti,

učinkovitosti in pravne varnosti razlagati tako, da nasprotujejo sodni razlagi nacionalne zakonodaje, v skladu s katero terjatev potrošnika za povračilo zneskov, ki so bili brez pravnega temelja plačani na podlagi nepoštenega pogoja pogodbe, sklenjene med trgovcem in potrošnikom, po izteku desetletnega roka, ki začne teči z vsako potrošnikovo izpolnitvijo, zastara tudi v primeru, če potrošnik ni vedel za nepoštenost tega pogoja?

Navedena zakonodaja Skupnosti

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah: enaindvajseta in štiriindvajseta uvodna izjava, člen 6(1) ter člen 7(1) in (2).

Navedena nacionalna zakonodaja

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (zakon z dne 23. aprila 1964 o civilnem zakoniku) (Dz.U. št. 16, pozicija 93, s spremembami, v nadaljevanju: civilni zakonik)

Pravice ni mogoče uporabljati na način, ki bi bil v nasprotju z družbeno-ekonomskim namenom te pravice ali načeli družbenega sobivanja. Takšno dejanje ali opustitev imetnika pravice se ne šteje za izvrševanje pravice in se mu ne zagotavlja varstva (člen 5).

Potrošnik je fizična oseba, ki s trgovcem sklene pravni posel, ki ni neposredno povezan z njegovo poslovno ali poklicno dejavnostjo (člen 22¹).

Ob upoštevanju izjem, določenih v zakonu, premoženjske terjatve zastarajo (člen 117(1)).

Po preteku zastaralnega roka se lahko oseba, proti kateri je usmerjen zahtevek, izogne njegovi izpolnitvi, razen če se odpove uporabi ugovora zastaranja. Vendar je odpoved uporabi ugovora zastaranja pred iztekom zastaralnega roka neveljavna (člen 117(2)).

Če v kaki drugi določbi ni navedeno drugače, znaša zastaralni rok deset let, za terjatve, ki se nanašajo na periodične izpolnitve, in terjatve, povezane z opravljanjem gospodarske dejavnosti, pa tri leta (člen 118 v različici, ki se je uporabljala do 8. julija 2018).

Če v kaki drugi določbi ni navedeno drugače, znaša zastaralni rok šest let, za terjatve, ki se nanašajo na periodične izpolnitve, in terjatve, povezane z opravljanjem gospodarske dejavnosti, pa tri leta. Vendar se zastaralni rok izteče na zadnji dan koledarskega leta, razen če je krajši od dveh let (člen 118 v različici, ki se uporablja od 9. julija 2018).

Zastaralni rok začne teči z dnem, ko je terjatev zapadla v plačilo. Če je zapadlost terjatve odvisna od konkretnega dejanja upravičene osebe, začne rok teči z dnem, ko bi terjatev zapadla v plačilo, če bi upravičenec opravil dejanje takoj, ko je bilo to mogoče (člen 120(1)).

Zastaranje se pretrga: 1. s kakršnim koli dejanjem pred sodiščem ali drugim organom, pristojnim za obravnavanje primerov ali uveljavljanje zahtevkov določene vrste, ali pred arbitražnim razsodiščem, ki se opravi neposredno z namenom uveljavljanja, ugotavljanja, izpolnitve ali zavarovanja zahtevka; 2. če dolжник pripozna dolg; 3. z uvedbo mediacije (člen 123(1)).

Zastaralni rok po vsakem pretrganju začne teči na novo (člen 124(1)).

Če se zastaralni rok pretrga zaradi dejanja v postopku pred sodiščem ali drugim organom, pristojnim za obravnavanje zadev ali za uveljavljanje zahtevkov določene vrste, ali pred arbitražnim razsodiščem ali z uvedbo mediacije, zastaralni rok ne začne ponovno teči, dokler ta postopek ni končan (člen 124(2)).

Potrošnika pogodbeni pogoji, ki niso bili dogovorjeni posamično, ne zavezujejo, če se z njimi njegove pravice in obveznosti določajo v nasprotju z dobrimi običaji, tako da so v bistvenem nasprotju z njegovimi interesi (nepošteni pogodbeni pogoji). To ne velja za pogoje, ki določajo glavne obveznosti strank, zlasti ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo jasno (člen 385¹(1)),

Če pogodbeni pogoj v skladu z odstavkom 1 ne zavezuje potrošnika, pogodba pogodbene stranke zavezuje v preostalem delu (člen 385¹(2)).

Pogodbeni pogoji, ki niso dogovorjeni posamično, so tisti pogodbeni pogoji, na katerih vsebino potrošnik ni imel dejanskega vpliva. To velja zlasti za pogodbene pogoje, prevzete iz tipske pogodbe, ki jo je potrošniku predlagal sopogodbenuk (člen 385¹(3)).

Dokazno breme, da je bil nek pogoj dogovorjen posamično, nosi stranka, ki se nanj sklicuje (člen 385¹(4)).

Ocena skladnosti pogodbenega pogoja z dobrimi običaji se opravi glede na stanje ob sklenitvi pogodbe ob upoštevanju njene vsebine, okoliščin sklenitve in pogodb, povezanih s pogodbo, ki vsebuje pogoj, ki je predmet presoje (člen 385²).

Kdor je brez pravnega temelja pridobil premoženjsko korist v škodo druge osebe, mora vrniti korist v naravi, če to ni mogoče, pa plačati njeno protivrednost (člen 405).

Določbe prejšnjih členov veljajo zlasti za izpolnitve brez pravnega temelja (člen 410(1)).

Izpolnitev je brez pravnega temelja, če oseba, ki je nekaj izpolnila, sploh ni bila zavezana ali ni bila zavezana prejemniku izpolnitve, ali če je podlaga za izpolnitev

prenehala ali predvideni namen izpolnitve ni bil dosežen ali če je bil pravni posel, ki je bil podlaga za obveznost izpolnitve, neveljaven in tudi po izpolnitvi ni postal veljaven (člen 410(2)).

Odškodninski zahtevek za škodo, nastalo zaradi nedovoljenega ravnanja, zastara po treh letih od dne, ko je oškodovanec izvedel za škodo in za osebo, ki jo mora povrniti. Vendar ta rok ne sme biti daljši od desetih let od dne škodnega dogodka (člen 442¹(1) civilnega zakonika v različici, ki je veljala do 26. junija 2017).

Odškodninski zahtevek za škodo, nastalo zaradi nedovoljenega ravnanja, zastara po treh letih od dne, ko je oškodovanec izvedel ali bi lahko z ustrezno skrbnostjo izvedel za škodo in za osebo, ki jo mora povrniti. Vendar to obdobje ne sme biti daljše od desetih let od dne škodnega dogodka (člen 442¹(1) civilnega zakonika v različici, ki velja od 27. junija 2017).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Leta 2006 so stranke sklenile hipotekarno kreditno pogodbo, indeksirano s tečajem CHF, v skladu s katero je tožena stranka tožečima strankama odobrila kredit za financiranje stroškov gradnje hiše. Kredit je bil indeksiran v švicarskih frankih (CHF). Kreditno obdobje je trajalo 360 mesecev, in sicer od 8. avgusta 2006 do 5. avgusta 2036. Kredit se je odplačeval v obrokih za plačilo glavnice in obresti, ki so se zmanjševali. Sprva je bila obrestna mera za kredit 2,25 % letno, začasno (v obdobju zavarovanja kredita) pa je bila povišana na 3,25 %. Banka je odobrila hipotekarni kredit, indeksiran z nakupnim tečajem CHF v skladu s tečajno listo banke. Znesek kredita, izražen v CHF, je bil določen na podlagi nakupnega tečaja CHF iz tečajne liste banke na datum in uro izplačila kredita/tranše. Kredit je bil obrestovan po spremenljivi obrestni meri, ki je bila na dan sklenitve pogodbe določena v znesku, določenem v pogodbi. Obrestna mera za kredit bi se lahko spremenila v primeru spremembe referenčne mere za določeno valuto in spremembe finančnih parametrov denarnega in kapitalskega trga v državi, katere valuta je osnova za indeksacijo. Obroki glavnice in obresti so se plačevali v PLN po pretvorbi v skladu s prodajnim tečajem CHF iz tečajne liste banke, ki je veljal na datum plačila.
- 2 Stranki sta 8.12.2008 sklenili aneks k kreditni pogodbi, na podlagi katerega je obrestna mera za kredit osnovna obrestna mera 3M LIBOR, povečana za maržo banke v višini 0,57 odstotne točke, določeno za celotno kreditno obdobje.
- 3 Tožeči stranki sta v tožbenem zahtevku zahtevali, da jima tožena stranka plača znesek 74.414,52 PLN z zakonskimi zamudnimi obrestmi zaradi izpolnitve brez pravnega temelja, ki jo je tožena stranka prejela od tožečih strank v zvezi z obroki za glavnico in obresti, ki sta jih tožeči stranki plačevali na podlagi hipotekarne kreditne pogodbe z dne 4. avgusta 2006, indeksirane s tečajem CHF. Hkrati sta tožeči stranki navedli, da jima mora tožena stranka v primeru, da bo ugotovljeno, da je zaradi tega, ker so zgoraj navedenih pogodbeni pogoji nepoštene, neveljavna celotna kreditna pogodba, vrniti protivrednost vseh obrokov kredita, plačanih v

obdobju od 5. oktobra 2006 do 5. marca 2010. V odgovoru na tožbo je tožena stranka predlagala zavrnitev tožbe.

- 4 Na obravnavi sta tožeči stranki izpostavili, da se s toženo banko nista posamično dogovorili za nobenega od izpodbijanih pogojev kreditne pogodbe. Uslužbenci banke tožečima strankama niso posredovali zgodovinskih menjalnih tečajev CHF/PLN in ju niso obvestili, da bosta imeli zaradi sklenitve kreditne pogodbe obveznost plačila stroškov provizije (spread) in da bosta nosili valutno tveganje. Tožeči stranki nista bili poučeni, kako lahko omejita svoje valutno tveganje in jima ni bilo pojasnjeno, kako tožena banka oblikuje svojo tečajno listo in kako določa provizijo (spread). Tožeči stranki tudi nista bili obveščeni o tem, katera pravila bodo veljala za spremembo obrestne mere za njun kredit, in zlasti ne o tem, katere parametre banka upošteva pri odločitvi o spremembi obrestne mere. Na dan podpisa kreditne pogodbe tožeči stranki nista imeli niti pravne niti ekonomske izobrazbe, in tudi ne izkušenj z delom v banki ali drugih finančnih institucijah, pa tudi ne dohodka ali prihrankov v CHF.

Bistvene trditve strank v postopku pred nacionalnim sodiščem

- 5 Po mnenju tožečih strank sporna pogodba vsebuje nepošteno pogodbene pogoje, ki se med drugim nanašajo na pretvorbo glavnice in obrokov kredita po tečaju CHF (člen 7(1) in člen 11(5) in na pravico tožene stranke do spremembe obrestne mere za kredit (člen 10(2)). Po njunem mnenju iz neveljavnosti zgoraj navedenih pogodbenih pogojev izhaja, da je tožena stranka od njiju prejela previsok znesek obrokov kredita, zaradi česar od nje zahtevata plačilo v višini 74.414,52 PLN, kar je razlika vsote plačanih obrokov za kredit (213.305,35 PLN) in pravilnega zneska teh obrokov (138.890,83 PLN) za obdobje od 7. septembra 2009 do 6. junija 2017. Na drugi strani tožena stranka meni, da kreditna pogodba, ki sta jo sklenili stranki, ni neveljavna in ne vsebuje nepoštenih pogodbenih pogojev. Tožena stranka uveljavlja tudi ugovor zastaranja.

Kratka obrazložitev predloga

- 6 V obravnavanem primeru tožeči stranki izpodbijata t. i. klavzulo o pretvorbi (člen 7(1) in člen 11(4) pogodbe) in t. i. klavzulo o spremenljivi obrestni meri (člen 10(2) v prvotni različici), ki sta vsebovani v kreditni pogodbi in prevzeti iz tipske pogodbe, ki jo uporablja tožena banka. Ti pogoji so bili večkrat predmet sodnega nadzora in se skoraj vedno štejejo za nepošteno pogodbene pogoje v smislu člena 385¹(1) civilnega zakonika. Odprto pa ostaja vprašanje učinkov ugotovitve nepoštenosti zgoraj navedenih pogojev. Glede tega, kakšne so posledice ugotovitve, da klavzule niso zavezujoče, v sedanji sodni praksi obstajata dve nasprotujoči si mnenji. V skladu s prvim mnenjem bi bilo treba kreditno pogodbo, indeksirano v tuji valuti, po odpravi klavzule o pretvorbi, obravnavati kot kreditno pogodbo v PLN. V skladu z drugim mnenjem pa odprava nepošteno klavzule o pretvorbi povzroči neveljavnost celotne kreditne pogodbe. Tudi glede učinkov, ki so posledica ugotovitve, da klavzula o spremenljivi obrestni meri (člen

10(2)) ne zavezuje, sta se v sodni praksi obstajata dve stališči. V skladu s prvim naj bi bila po izločitvi klavzule o spremenljivi obrestni meri kreditna pogodba obravnavana kot kreditna pogodba s fiksno obrestno mero po stopnji, ki je enaka stopnji na datum sklenitve kreditne pogodbe. V skladu z drugim (zdaj prevladujočim) stališčem iz sodne prakse odprava klavzule o spremenljivi obrestni meri iz kreditne pogodbe povzroči neveljavnost te pogodbe.

- 7 Glede na zgoraj navedeno Sąd Rejonowy (okrajno sodišče) meni, da je kreditna pogodba, ki sta jo sklenili stranki, v celoti neveljavna, kar je lahko posledica ugotovitve, da je nepoštena klavzula o pretvorbi, da je nepoštena klavzula o spremenljivi obrestni meri (člen 10(2)), ali da sta nepošteni obe. Okrajno sodišče upošteva, da se je vsebina člena 10(2) pogodbe spremenila zaradi aneksa z dne 8. decembra 2008, vendar je treba oceno, ali so pogodbeni pogoji nepošteni, sprejeti glede na datum sklenitve pogodbe (člen 385² civilnega zakonika), ugotovitev, da je člen 10(2) pogodbe nepošten pogodbeni pogoj, ki povzroči neveljavnost pogodbe, pa bi pomenila, da bi bila kreditna pogodba neveljavna *ex tunc* (od samega začetka), zato bi bila poznejša sklenitev aneksa neupoštevna. Neveljavnost kreditne pogodbe v celoti bi pomenila, da bi bile vse izpolnitve, ki so bile opravljene na njeni podlagi, v skladu s členom 410(2) civilnega zakonika izpolnitve brez pravnega temelja in bi zato morale biti povrnjene v skladu s členom 405 civilnega zakonika v povezavi s členom 410(1) civilnega zakonika. Tako bi lahko tožena stranka od tožečih strank zahtevala vračilo protivrednosti kredita, ki jim je bil izplačan (455.000 PLN), medtem ko bi lahko tožeči stranki od tožene stranke zahtevali vračilo protivrednosti vseh že plačanih obrokov kredita.
- 8 Sodišče je preučilo ugovor zastaranja, ki ga uveljavlja tožena stranka in bi lahko v veliki meri preprečil ugoditev tožbenemu zahtevku, in ugotovilo, da se za zahtevek tožečih strank uporablja splošni zastaralni rok, ki je v primeru terjatev, nastalih pred 9. julijem 2018, 10 let (člen 118. civilnega zakonika). Glavno vprašanje, ki se v zvezi s tem pojavlja, je, kdaj začne teči zastaralni rok za terjatev tožečih strank, pri čemer je odločilnega pomena člen 120(1), prvi stavek, civilnega zakonika. V skladu s sodno prakso zastaralni rok pri terjatvi za vračilo neupravičene pridobitve (izpolnitve brez pravnega temelja) začne teči od dne, ko bi morala biti korist (izpolnitev) vrnjena, če bi upnik dolžnika pozval k izpolnitvi obveznosti v najkrajšem možnem roku, to je v takšnem času od pridobitve neupravičene koristi, ki je potreben za njeno vrnitev brez nepotrebne odlašanja. Za začetek zastaralnega roka je vseeno, kdaj je oseba, ki je nekaj izpolnila, izvedela, da je izpolnitev brez pravnega temelja, ali kdaj je dolžnika dejansko pozvala, da jo vrne. Zgoraj navedene ugotovitve se za zadeve, ki se nanašajo na izpolnitve brez pravnega temelja na podlagi neveljavnih pogodbenih pogojev, uporabljajo tudi takrat, ko stranka ni vedela za neveljavnost teh pogojev. Posledica zgornjega stališča za obravnavano zadevo bi bila ugotovitev, da je terjatev za vračilo posameznega obroka kredita, ki je bil plačan v obdobju od 5. oktobra 2006 do 5. marca 2010, zastarala po 10 letih od dne plačila tega posameznega obroka. Ker je bil zahtevek za plačilo v tem primeru vložen 7. avgusta 2019, to pomeni, da bi zastarala terjatev za plačilo protivrednosti vseh

obrokov, ki so bili plačani več kot 10 let pred datumom vložitve tožbe (7. avgust 2019), to je pred 7. avgustom 2009. Glede na navedeno sodišče presoja, ali je predstavljena razlaga člena 120(1) civilnega zakonika v skladu s členom 6(1) in členom 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS, pa tudi z načelom enakovrednosti, učinkovitosti in pravne varnosti.

- 9 Varstvo potrošnikov ni absolutno¹ in določitev razumnih prekluzivnih rokov za vložitev pravnih sredstev zaradi pravne varnosti je v skladu s pravom Unije². Hkrati pravila nacionalne zakonodaje, s katerimi se ureja varstvo potrošnikov, niti ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), niti ne smejo biti izoblikovana tako, da praktično onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih priznava pravo Unije (načelo učinkovitosti)³. Ustrezna in učinkovita sredstva, ki potrošnikom zagotavljajo pravico do učinkovitega pravnega sredstva, morajo vključevati možnost vložitve tožbe ali ugovora v razumnih procesnih pogojih, tako da za uveljavljanje njihovih pravic niso določeni pogoji, zlasti glede rokov ali stroškov, ki bi omejili izvrševanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13⁴. Iz tega sledi, da pravo Unije ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa zastaralni rok za tožbo za uveljavljanje restitucijskih učinkov take ugotovitve neveljavnosti, če sta upoštevani načeli enakovrednosti in učinkovitosti.⁵ Zato je treba preučiti, ali posebna ureditev zastaranja potrošnikove premoženjske terjatve zagotavlja skladnost z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti. Predpisani rok mora dejansko zadostovati za to, da se zainteresiranim osebam omogoči, da pripravijo in vložijo učinkovito pravno sredstvo.⁶ Analiza določb, ki urejajo zastaranje potrošnikove terjatve, ne sme biti omejena le na dolžino zastaralnega roka, temveč mora vključevati tudi način njegove uporabe, vključno z načinom sprožitve teka navedenega roka⁷. Tu je treba izpostaviti dve sodbi Sodišča. Sodišče je v sodbi z dne 9. julija 2019 navedlo, da triletni zastaralni rok, ki začne teči od dneva popolne izvršitve pogodbe, potrošniku ne zagotavlja učinkovitega varstva, ker obstaja nevarnost, da se bo ta rok iztekel, še preden bi se potrošnik lahko seznanil

¹ Glej sodbi Sodišča z dne 21. decembra 2016, Gutierrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, točka 68), in z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 82).

² Glej sodbe Sodišča z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, točka 41), z dne 21. decembra 2016, Gutierrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, točka 69), in z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 82).

³ Glej sodbe Sodišča z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro (C-168/05, točka 24); z dne 3. aprila 2019, Aqua Med. (C-266/18, točka 47), z dne 26. junija 2019, Addiko Bank (C-407/18, točka 46), in z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 83).

⁴ Glej sodbe Sodišča z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, točka 59), z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerova (C-377/14, točka 40), in z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, točka 63).

⁵ Glej sodbo Sodišča z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 84).

⁶ Glej sodbo Sodišča z dne 29. oktobra 2015, BBVA (C-8/14, točka 29).

⁷ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2020, SC Raiffeisen Bank (C-698/18 in C-699/18, točka 61).

z nepoštenostjo pogoja iz te pogodbe. Tak rok zato pretirano otežuje izvrševanje pravic tega potrošnika, ki jih daje Direktiva 93/13⁸. Iz zgoraj navedenega izhaja, da načelo učinkovitosti nasprotuje temu, da je za tožbo za vračilo določen zastaralni rok treh let, ki začne teči z dnem prenehanja zadevne pogodbe, ne glede na to, ali je potrošnik na ta dan vedel ali bi lahko razumno vedel za nepoštenost pogoja iz te pogodbe, na katerega se je skliceval v utemeljitev svoje restitucijske tožbe, ker bi ta pravila zastaranja lahko čezmerno otežila uveljavljanje pravic tega potrošnika, ki so mu podeljene z Direktivo 93/13⁹. V sodbi z dne 16. julija 2019 pa je Sodišče navedlo, da uporaba petletnega zastaralnega roka, ki začne teči od sklenitve pogodbe, kar pomeni, da lahko potrošnik zahteva vračilo plačil, izvršenih na podlagi pogodbenega pogoja, za katerega je bilo ugotovljeno, da je nepošten, le v prvih petih letih po podpisu pogodbe, ne glede na to, ali je bil ali bi razumno lahko bil seznanjen z nepoštenostjo tega pogoja, čezmerno oteži uresničevanje pravic tega potrošnika, ki so mu podeljene z Direktivo 93/13, in s tem pomeni kršitev načela učinkovitosti v povezavi z načelom pravne varnosti.¹⁰ Po mnenju Sodišča je treba pri preučitvi skladnosti nacionalnih določb o zastaranju terjatev z načelom učinkovitosti posebno pozornost nameniti temu, kdaj začne teči zastaralni rok za terjatev potrošnika. V zvezi s tem je še posebej pomembno, da sistem varstva, ki ga uvaja Direktiva 93/13, temelji na pojmovanju, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti, zaradi česar privoli v pogoje, ki jih je prej sestavil prodajalec ali ponudnik, ne da bi imel možnost vplivati na njihovo vsebino¹¹. Zato je mogoče, da potrošniki ne vedo za nepoštenost pogoja, določenega v pogodbi o hipotekarnem kreditu, ali se ne zavedajo obsega svojih pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13.¹² Analiza zgoraj navedene sodne prakse kaže, da zastaralni rok za potrošnikovo terjatev ne bi smel začeti teči, dokler potrošnik ne izve za nepoštenost pogodbenega pogoja, ali vsaj od takrat, ko bi bilo razumno, da bi za to nepoštenost izvedel. Tak sklep se zdi ustrezen zlasti v primeru kreditne pogodbe, sklenjene za 30 let. Pri potrošniku, ki je že nekaj let izvrševal pogodbo z nepoštenimi pogoji, je verjetnost, da je že od samega začetka vedel za nepoštenost teh pogojev, majhna.

- 10 Glede na zgoraj navedeno se zdi, da zgoraj predstavljena ozka razlaga člena 120(1) civilnega zakonika krši člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS, pa tudi načeli učinkovitosti in pravne varnosti. Zgoraj navedeno določbo nacionalnega prava je zato treba razlagati tako, da zastaralni rok za potrošnikovo terjatev za vrnitev izpolnitve, opravljene na podlagi pogodbe, ki vsebuje

⁸ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2020, C-698/18 in C-699/18, SC Raiffeisen Bank, točka 67.

⁹ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2020, C-698/18 in C-699/18, SC Raiffeisen Bank, točka 75.

¹⁰ Glej sodbo Sodišča z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 91).

¹¹ Glej sodbe Sodišča z dne 19. decembra 2019, Bondora (C-453/18 in C-494/18, točka 40), in z dne 9. julija 2020, SC Raiffeisen Bank (C-698/18 in C-699/18, točka 67).

¹² Glej sodbi Sodišča z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, točka 69), in z dne 16. julija 2020, Caixabank (C-224/19 in C-259/19, točka 90).

nepoštene pogodbene pogoje, ne bi smel v vsakem primeru začeti teči s trenutkom izpolnitve, ampak bi moral začeti teči šele takrat, ko potrošnik ugotovi, da je ta pogoj nepošten. Želenege učinka ni mogoče doseči zgolj z uporabo člena 5 civilnega zakonika, na podlagi katerega je mogoče ugotoviti, da gre pri ugovoru zastaranja za zlorabo osebne pravice s strani tožene stranke in posledično, da uveljavljanje tega ugovora nima pravnih učinkov.

- 11 Kreditne pogodbe (zlasti hipotekarni kredit) se pogosto sklepajo za več let, spor o poštenosti ali nepoštenosti pogodbenega pogoja pa lahko nastane tudi po več kot 10 letih po njeni sklenitvi. Zato se lahko postavlja vprašanje, ali je ureditev nacionalne zakonodaje združljiva s členom 6(1) Direktive 93/13/EGS, saj omejuje restitucijske učinke priznanja pogodbenega pogoja kot nepoštenega (tveganje, da bo potrošnik v primeru ugovora zastaranja lahko izterjal le del izpolnitve brez pravnega temelja). Na primer, v primerih ko banka zaračunava provizijo (spread) v zvezi s pretvorbo plačil, ki jih potrošnik opravi v PLN, v tujo valuto, bomo morali obravnavati številne zahteve za vračilo provizije (spreada), pri katerih bo zastaralni rok začel teči ločeno za vsak obrok kredita, ki ga je kreditojemalec odplačal.
- 12 Glede vprašanja poteka zastaralnega roka pri terjatvi banke za vračilo glavnice kredita Sodišče poudarja, da ima razveljavitev pogodbe zaradi nekaterih njenih nepoštenih pogojev načeloma enake posledice kot takojšnja zapadlost neporavnane zneska kredita v plačilo.¹³ Nobenega dvoma ni, da je zastaralni rok za terjatev banke, glede na to, da je povezana z njeno gospodarsko dejavnostjo, tri leta (118. člen civilnega zakonika). Na drugi strani pa bi uporaba člena 120(1) civilnega zakonika v skladu z zgoraj predstavljeno sodno prakso pomenila, da bi moral ta rok začeti teči že na dan izplačila kredita in s tem bi v obravnavanem primeru terjatev banke za vrnitev glavnice kredita v celoti zastarala.
- 13 Tako bi položaj, v katerem bi potrošnikova terjatev za plačilo zaradi izpolnitve brez pravnega temelja, ki je posledica neveljavnosti posojilne pogodbe, vsaj deloma zastarala, ustrezna terjatev banke pa sploh ne bi zastarala (in to kljub formalno krajšemu zastaralnemu roku), potrošnikom še posebej škodoval in zagotovo ne bi izpolnjeval jamstev, določenih v Direktivi 93/13. V takem primeru bi bili lahko celo potrošniki, ki bi poznali in razumeli svoje pravice, odvrnjeni od tega, da jih uveljavljajo, ker bi lahko v najboljšem primeru dosegli le vračilo dela izpolnitve, medtem ko bi imela banka pravico od njih izterjati vse, kar jim je izpolnila.
- 14 Zato se je upravičeno vprašati, ali se z ugotovitvijo, da je potrošnikova terjatev iz zgoraj navedenih razlogov zastarala, ne krši načela enakovrednosti. Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da to načelo zahteva, da se zadevno nacionalno pravilo uporablja brez razlikovanja za tožbe, ki temeljijo na pravicah, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Unije, in za tožbe, ki temeljijo na kršitvi domačega

¹³ Glej sodbi Sodišča z dne 30. aprila 2014, Kásler (C-26/13, točka 84), in z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia (C-70/17 in C-179/17, točka 58).

prava in imajo podoben predmet in podlago.¹⁴ Kršitev načela enakovrednosti je mogoče ugotoviti še iz enega razloga, in sicer zaradi pomembne razlike pri začetku teka zastaralnega roka pri terjatvah nastalih zaradi nedovoljenega ravnanja (člen 442¹(1) civilnega zakonika), pri katerih zastaralni rok ne more začeti teči, dokler oškodovanec ne izve za škodo in za osebo, ki jo mora povrniti, in pri terjatvah za vrnitev izpolnitve brez pravnega temelja (člen 120(1) civilnega zakonika). Obe navedeni terjatvi imata nekatere skupne značilnosti, in sicer gre za primere terjatev, ki izhajajo iz obveznosti, ki ne nastanejo na podlagi pravnih poslov (vključno s pogodbami), temveč zaradi nekaterih dejanskih dogodkov, na katere zakon veže določene pravne posledice. Takšna razlika je torej izraz kršitve načela enakovrednosti. Če bi namreč potrošnik izgubil sredstva pri banki zaradi nedovoljenega ravnanja banke ali oseb, za katere je banka odgovorna, bi zastaralni rok za potrošnikovo terjatev v skladu s členom 442¹(1) civilnega zakonika začel teči pozneje. Težko je najti razloge, ki bi upravičili razlikovanje potrošnikovega položaja v obeh predstavljenih primerih.

- 15 Predložitveno sodišče predlaga naslednji odgovor: člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS ter načela enakovrednosti, učinkovitosti in pravne varnosti, je treba razlagati tako, da nasprotujejo sodni razlagi nacionalne zakonodaje, v skladu s katero zastaralni rok za vračilo zneskov, ki so bili brez pravnega temelja plačani na podlagi nepoštenega pogoja pogodbe, sklenjene med trgovcem in potrošnikom, začne teči, preden je potrošnik izvedel, da je pogodbeni pogoj nepošten, ali preden bi razumno moral za to izvedeti.

¹⁴ Glej sodbi Sodišča z dne 27. februarja 2014, Pohotovost (C-470/12, točka 47), in z dne 9. julija 2020, SC Raiffeisen Bank (C-698/18 in C-699/18, točka 67).